

STÍN PŘI FOTOGRAFOVÁNÍ VZORKŮ PŘÍRODNIN

(Richard Jan Hons, říjen 2021)

V následujícím textu se zastavím u otázky stínu při fotografování menších objektů. Mám na mysli hlavně vzorky hornin, minerálů, zkamenělin a dalších přírodnin. Stejně postupy se ale dají uplatnit při dokumentaci nejrůznějších drobnějších objektů.

Stín se na výsledném zobrazení může podepsat zásadním způsobem, a to jak kladně, tak záporně. Pomáhá utvářet prostorový dojem předmětu na snímku, zvýrazňuje a prokresluje členitost jeho povrchu. To se dá velice dobře využít pro vylepšení našeho fotografického snažení.

Pokud světlo dopadá kolmo k ploše snímaného objektu, například horninového vzorku, stíny se na něm moc neprojeví a členitost povrchu se neprokreslí. Tento efekt známe důvěrně z pohledů na krajinu osvětlenou poledním sluncem. Pohled na ni zdaleka není tak plastický jako po ránu nebo navečer. **Pro uplatnění pozitivního vlivu stínu je tedy dobré šikmé osvětlení.**

Při ostrém slunečním světle jsou stíny velmi výrazné a výsledný obraz je celkově tvrdý. Naopak rozptýlené difuzní osvětlení při zatažené obloze stíny značně potlačuje, obraz je měkký a plasticita povrchu málo výrazná.

Při fotografování menších předmětů ovšem nastupují i nežádoucí efekty. Stín vzorku, který se promítá na podložku je asi to, co nás nejčastěji trápí. Je součástí zorného pole i výsledného obrazu a může být tak výrazný, že působí rušivě. Nelíbí se nám. Co s tím?

Jak jsem již předeslal, můžeme použít rozptýlené osvětlení, které potlačuje a zjemňuje stíny. To s sebou nese, že nedosáhneme takové plasticity u povrchu objektu.

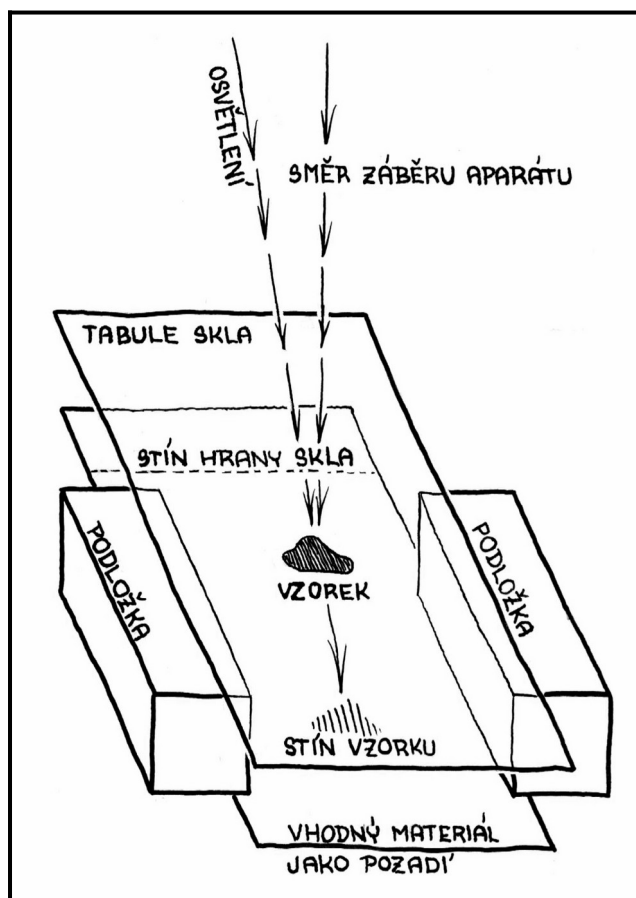
Pro tento účel jsou hojně využívány takzvané **světelné stany**, někdy také označované jako bezstínové stany. Jsou to vlastně různě tvarované schránky z bílého průsvitného materiálu, papíru nebo textilu s otvorem pro fotografování. Dají se koupit, ale pro šikovného člověka nebude žádný problém si takovou pomůcku vyrobit. Vzorek se umístí do stanu, a z vnějšku osvětlí přes stěny lampami. Dosáhneme tak téměř dokonalého rozptýleného osvětlení prakticky bez stínů.

Výhodou světelného stanu je značná pohodlnost s možností fotografování vždy za stejných podmínek. Z toho asi také plyne značná obliba těchto pomůcek. Světelné stany mají nesporné výhody, osobně jsem jim ale nepřišel na chuť. Navíc, pokud to jen trochu jde, dávám pro co nejlepší barevné podání přednost přirozenému slunečnímu světlu, a to přes značnou závislost na počasí, roční a denní době.

Určitou jistotou je v dnešní době využití programů pro editaci obrázků. Jako dlouholetý uživatel platformy Linuxu jsem si oblíbil **grafický editor Gimp**, ale Adobe Photoshop nebo jiný obdobný program poslouží stejně dobře.

Pomocí nástroje „inteligentní nůžky“ lze vzorek z fotografie vystříhnout a přenést na libovolné pozadí, které nám vyhovuje. Pro lepší dojem můžeme ještě přidat decentní nerušivý stín, který působí nenásilně. To nám editor také umožňuje. Určitou nevýhodou je, že v závislosti na původním pozadí může dokonalé vystřížení objektu chvíli trvat.

Snad nejelegantnějším způsobem, jak se zbavit nežádoucího stínu je **fotografování vzorků na skleněné desce**. S úspěchem se používalo již v době analogové fotografie, kdy digitální éra byla v nedohlednu. U této metody můžeme využít jak sluneční, tak umělé osvětlení.

Potřebujeme k tomu jen kus čirého tabulového skla, pokud možno bez jakýchkoliv škrábanců. Sklo vyčistíme a po stranách podložíme třeba knížkami. Vznikne tak jakýsi stoleček se skleněnou deskou. Je třeba vše orientovat do polohy, aby osvětlení bylo šikmé, ze předu, nikoliv z boku. Podložky nesmí vrhat stíny do prostoru pod deskou.

Pod sklo položíme jako pozadí kus papíru nebo textilu vhodné barvy. Připomínám známou věc. Je dobré, aby se tmavost pozadí příliš nelišila od tmavosti fotografovaného vzorku, aby nevznikal přílišný kontrast. Jinak je pro perfektní prokreslení objektu nutno upravit expozici oproti tomu, co nám napovídá expozimetr fotoaparátu. U velmi tmavého vzorku na světlém pozadí je třeba snímek přeexponovat a u velmi světlého vzorku na tmavém pozadí podexponovat.

Na skleněnou desku položíme vzorek. Doporučuji jej podložit malou nepřechňávající podložkou, kouskem silnějšího papíru, kůže, gummy. To proto, abychom si při práci sklo nepoškrábali. U nerostných materiálů je takové nebezpečí značné.

Při šikmém osvětlení zepředu, jak ukazuje obrázek, se nám stín vzorku promítá za vzorek, a pole záběru pod vzorkem je čisté bez stínu. Můžeme začít shora nerušeně fotografovat z ruky nebo ze stativu.

Metoda fotografování vzorků na skleněné desce je velmi jednoduchá, rychlá a spolehlivá. Je to klasický osvědčený způsob, který mohu jen doporučit!

